

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

3. לעתיד לבוא אגיע עם כל עם ישראל שנשארו במדבר, ואביא אותם לארץ ישראל.
(פתוחי חותם)

"ויאמר ה' אלי רב לך אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה" (ג, כ)

למה מכוונות המלים "בדבר הזה"?

חז"ל אומרים, שמושה ידע בקבלה, שכל תפלה שיאמר בה את המלה "נא" שתי פעמים, תתקבל התפלה.

ואכן, כאשר הצטרעה מרים, התפלל משה על אחותו: "קל נא רפא נא לה", והתקבלה תפלתו.

גם כאן, כאשר בקש משה להיכנס לארץ ישראל, ועל כך נשא תפלתו, אמר: "אעברה נא", ורצה להוסיף ולומר: "אראה

נא", וכך הייתה תפלתו מתקבלת, לאחר אמירת "נא" שתי פעמים.

לאחר שאמר משה "אעברה נא", אמר לו ה': "אל תוסף... בדבר הזה" - אל תאמר שוב את המלה "נא" בתפלתך. (דברי אליהו)

"לא תוסיפו על הדבר... כי כל האיש אשר הלך אחר בעל פעור" (ד, ב-ג)

צריך להבין מה היא נתינת הטעם ללאו של לא תוסיף, ולמה כי כל האיש אשר הלך אחר בעל פעור וכו' מה השייכות זה לזה? הנה צורת העבודה לעבודה זרה בעל פעור היתה לטנף אותה בצואה ובוודאי היו אנשים שחשבו שאמנם התורה אמרה אל תפנו אל האילים, אבל אפשר עוד להוסיף שצריך לבזות את האילים וא"כ חשבו לעשות מצוה נוספת ולטנף את הע"ז בעל פעור, אבל באמת היות שזה צורת עבודתה נחייבו מיתה והשמידם ה' אלוקיך מקרבך, וזהו שאומר הפסוק, עיניכם הרואות שאסור להוסיף על מה שאמרה תורה, אפילו שאתה מבין שנאה לבזות כך את הע"ז, ובכ"ז השמידו ה' אלוקיך, לכן ואתם הדבקים בה', אלו שדבקים במה שמובא בתורה ולא מוסיפים מדעתם על התורה - חיים כולכם היום.

(הגאון מוילנא)

"ואתחנן אל ה'" (ג, כג)

במדרש (דברים רבה יא י) איתא שמושה רבנו עליו השלום התפלל תקט"ו תפלות כמניין ואתחנן.

להבין הענין מפני מה התפלל כל כך הרבה תפלות.

אלא משה רבנו ראה שיבוא עת צרה וחשכות על העולם שאומות העולם לא יניחו לישראל לקים תורה ומצוות, וכשימצאו יהודי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות יגזזו לו את פאות ראשו, וכשימצאו איש ישראל עטור בטלית ותפלין יתלו אותו,

ומי יוכל לחשב באותה העת על תפלה, על כן התפלל משה רבנו 'ואתחנן אל ה' בעת ההיא' - על אותה עת, 'לאמר ה' אלוקים' - כשתבא מדת הדין, התפלל משה רבנו עליו השלום עבורם תפלה אחר תפלה שהשם יתברך יעזרם בעת צרה.

(הרה"ק רבי מנחם מנדל מסטריקוב)

"ויתעבר ה' בי

למענכם ולא שמע אלי" (ג, כו)

מדוע היה חשוב למשה רבנו לספר לעם ישראל שהתפלל תפלות רבות, כמנין "ואתחנן" (חמש מאות וחמש עשרה)? ואף לספר להם שתפלותיו הרבות לא נענו?

שתי סבות לדבר:

א. עם ישראל עומדים להיכנס לארץ ישראל, ועליהם להילחם עם שלשים ואחד מלכים. כעת נפרד מהם משה, שהראה את כוחו במלחמת סיחון ועוג, ועלולים בני ישראל לכעוס ולחשוב: משה רבנו נוטש אותנו, הוא איננו מעונין להיכנס לארץ ישראל ולסייע לנו במלחמה, כנראה לא אכפת לו מגורלנו, או שאינו רוצה לראות את הארץ. כדי לעקר מחשבה זו מליבותיהם, מספר משה לבני ישראל: "ואתחנן" - התפללתי רבות והשתוקקתי להיכנס לארץ, אך לא זכיתי לכך.

ב. משה רבנו אומר לעם ישראל: דעו לכם שאי כניסתי לארץ ישראל היא "למענכם" - לטובתכם משלש סיבות:

1. אם הייתי נכנס לארץ, ומקים בה את בית המקדש, הוא היה קיים לעד ולא היה חרב אף בומן חטאיכם. אם הייתם חוטאים, ה' לא היה מחריב את בית המקדש, ולכן היה שופך חמתו עליכם חס וחלילה.

2. אי כניסתי לארץ גם מכפרת לכם על עוון פעור. (סוטה - ד')

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש
רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

באים תלמידי חכמים אחרים לחדש דברי תורה באותו מקום, וכל שכן אם אומרים מאותם החדשים אשר היה מחדש, הרי הוא בא התלמיד חכם מעולם הבא לאותו מקום, כמו שכתב בזהר הקדוש פרשת פנחס (ח"ג רכ). [וכו']. שאמרו ביבמות (צו): על פסוק 'אגורה באהלך עולמים' (תהלים סא ה), אמר דוד, רבנו של עולם יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה, כי על ידי שאומרים דבר הלכה משמו, הצדיק עצמו שאמר אותו דבר הלכה הוא רץ ובא מעולם הבא לאותו מקום אשר היה שם אהלו בתחלה שהיה בית המדרש שלו ומחדש בתוכו דברי תורה,

וזה אומרו 'אגורה באהלך' שהוא בית המדרש, כי הוא זוכה לשני 'עולמים' עולם הזה ועולם הבא כאחד, ע"כ, יעוין שם.

וזהו אומרו דרך רמז 'ודברת במ שבבתך בביתך היינו בעולם הזה, וגם כן 'בלכתך בדרך' בדרך כל הארץ אחר הפטירה, 'ובשכבך בקבר, 'ובקומך' לילך לבית המדרש שדורשים בחדושיך.

(רבי יוסף שאלתיאל זצ"ל - יוסף אברהם)

"ונשמרתם מאד לנפשותיכם"

(ד, טו)

מסופר על הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א שהיה מקפיד מאד על בריאות תלמידיו. תלמידו רבי יצחק בן מנחם מספר כך: באחד הלילות ישבנו בהיכל הישיבה חבורה גדולה של בני הישיבה ולמדנו בהתמדה עצומה, השעה היתה לאחר חצות הלילה, אבל מי התחשב באותם ימים יפים בשעון, מי הקשיב לצלצוליו בשעה שכל תשומת לבנו היתה לשמוע את קולותיהם של התנאים והאמוראים הבוקעים ועולים מתוך דפי הגמרא. לפתע נפתחה דלת היכל הישיבה, לאולם נכנס רבינו החפץ חיים וחתנו ר' צבי, שני קדושי עליון עמודי התורה והיראה מזכים אותנו בביקור בחצות הלילה, בשעה ששערי הרחמים פתוחים לרווחה לקבל את קולות לימוד התורה העולים למרומים, בשעה שהכינור מנגן מאליו. מאורע פתאומי זה גרם לנו להתלהבות יתר בלימודנו,

"ואתם הדנקים בה' אלוקיכם היים כולכם היום" (ד, ד)

קשה, דמלת 'היום' לכאורה מיותרת, דאמרו 'היום' משמע אם אתם דבוקים בה' חיים כולכם היום ולא למחר. רבי זמורי הדיין המצוין כמוהר"ר יצחק דאלב"ה נר"ו פירש במאמרם ז"ל (שבת קנג). שאלו תלמידיו את רבי אליעזר, 'ושוב יום אחד לפני מיתתך', וכי אדם יודע איזה יום ימות כדי שישב יום קודם מותו, ואמר להם אדרבה, בהיות שאינו יודע באיזה יום ימות יהיה כל יום בתשובה שמא ימות למחר.

זהו מה שרומז משה רבנו ע"ה לישראל, אם אתם רוצים להיות דבוקים לעולם עם האל יתברך, 'חיים כולכם היום', כלומר אמרו היום אנו חיים ולמחר נמות, ובזה תהיו דבוקים בהא-ל יתברך. (חוט של חסד)

"כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו" (ד, ז)

נראה לפרש כי מי שמבקש דבר פעם אחד ומתרצה לו, והדר בוא יבוא פעם אחר פעם לא ישמע לו ולא יאבה אליו, אבל אנחנו מתפללים פעמים הרבה בכל יום ומרבים בבקשות שונות וה' שומע תפלתינו.

והיינו, מי גוי גדול... כה' אלקינו בכל קראנו אליו שאנו מתפללים וקוראים אותו תדיר, ובכל פעם קרוב אליו ושומע תפלתנו ברחמים. (כתב סופר)

"ודברת במ שבבתך בביתך ובלכתך בדרך" (ד, ז)

יראה במה שכתב הרב תורה וחיים (מערכת ח אות פז כ"ג): וזה לשונו: חדושי תורה, במקום שהתלמיד חכם מחדש חדושי תורה, כשהוא הולך לבית עולמו שנפטר מן העולם הזה, אז אם

אסור לשכוח את היעד שלנו בעולם.

האדם לא נברא "אלא להתענג על ה'",
**וכל המעברים, המניעות, העיכובים והמשברים
שאנו עוברים בעולם הזה, לא אמורים לעצור
אותנו מלהתקדם אל המטרה שלנו.**

בדומה לאיש עסקים המוכן להרחיק לקצה העולם, מוכן להתמודד עם תת תנאים, לאכול מקופסאות שימורים ולישון במקומות שאינם ראויים למגורים, כאשר לנגד עיניו נמצאת מטרתו היחידה, והיא להגיע לעסקה טובה שמחכה לו, להגיע לתכלית האמיתית, הרי ששום דבר לא ימנע אותו מלהרוויח את העסקה הזו.

ובאמת אין שום דרך להגיע לתכלית בלי לעבור את הכאבים שבדרך.

**בשביל להגיע למטמונים, לזהב וכסף החבויים
עמוק מטה מטה, חייבים קודם להיתקל בחול
ובאדמה.**

(נקודות של אור - ספינקא)

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

בתשובה מאהבה, אין צריך לארבעה חילוקי כפרה, והכל מתכפר לו בתשובה לבד.

ומסיים: 'ולא נודע לי מקומו איה בדברי הקדמונים, וסוגיות הש"ס לא נודעו במסילות הללו, אבל כיון שפסק כן רב מובהק בדורו בבית דין של מטה, פוסקין כן להלכה בבית דין של מעלה.'

"כבד את אביך ואת אמך" (ה, טז)

נכנס יהודי אל רבה של ירושלים רבי שמואל סלנט זצ"ל, ובפיו שאלה כואבת, בניו הגרו לאמריקה ורחמנא ליצולן פרקו שם מעליהם על מצוות, מחללים שבתות ואוכלים נבלות וטרפות, והנה הם שולחים כסף לתמוך בו, האם כספם מותר. השיב לו רבי שמואל סלנט, לפי דבריך רק מצוה אחת נשארה עדיין בידם, מצות כבוד אב, האם גם אותה ברצונך לשלול מהם! (דמויות הוד)

"כבד את אביך ואת אמך" (ה, טז)

בילדותו, למד הרה"ק רבי אברהם מסוכטשוב זיע"א תורה מפי אביו, הרב מביאלא בעל אגדת אזור זצ"ל. בשעת לימודם המשותף, עלה במוחו של רבי אברהם דבר חידוש והוא מהר לשוחו באזני אביו, שדחה את הדברים מכל וכל. בימי זקנותו מצא הרב מביאלא מקור נאמן לחידוש של בנו יקירו, הצטער על שדחה את דבריו בשעתו, וביקש לפייסו. אמר לו רבי אברהם, "תנוח דעתך אבא, אז באותה שעה בה דחה אבי מורי דברי, ידעתי המקור לדברים, לא אמרתי זאת משום כבוד אבא". (אור פני יצחק)

"ולא תחמד... וכל אשר לרעך" (ה, יז)

הרה"ק האמרי אמת זיע"א, מפורסם היה בחיבתו העצומה לספרי קדש. ספרייתו הגדולה הכילה אלפי ספרים, בהם כתבי יד וספרים נדירים רבים. בכל מקום אליו היה מזדמן, תר אחר מדפי הספרים שמשכו תמיד את תשומת לבו. כאשר הזדמן הרבי לבית אחד מחסידיו בעיר וינה, נהנה לראות בביתו ספר נדיר שבו התענין מזה זמן. כשראה זאת החסיד בעל הבית, התחנן לרבי שיואיל לקחת ממנו את הספר למתנה, הדבר יחשב לו לכבוד ויסב עבורו ענג רב. הרבי סרב בתוקף על אף תחנוניו המרובים באומרו לחסיד בעל הבית, גם לגבי ספרים קדשים, הוזהרנו באיסור 'לא תחמוד'. (ראש גולת אריאל)

"ואהבת את ה' אלוך בלבך ובכל נפשך"

(ו, ה)

פרשו חכמינו ז"ל (ברכות סא:)) אפילו הוא נוטל את נפשך, הוא רצונך, רצה לומר אף על פי שלפעמים נוטלים מהאדם הרצון

והתמדנתו התגברה ביתר שאת וביתר עוז. אך הנה מסמן החפץ חיים בידו לאות שברצונו להשמיענו דבר, מובן שמיד משתררת שתיקה וכולנו שמים אוזנינו כאפרכסת מה בפיו של גאון ישראל וקודשו לומר לתלמידיו בהאי הלילה. והנה שומעים אנו את קולו: ילדים יקרים, לכו לישון כבר הגיע חצות הלילה, אסור לכם להתעייף יתר על המידה ולהחליש את בריאותכם, 'לכו לישון' היתה שירת הלילה ששמענו מפיו של קדוש עליון בדומייה. משראה החפץ חיים שלא רק שלא הפסקנו ללמוד, אלא שהמשכנו ללמוד ביתר התלהבות, טיפס בעצמו על הספסלים והקטין את אור המנורות, חשמל עוד לא היה בראדן באותם ימים והישיבה היתה מוארת במנורות נפט גדולות. כך עבר ממנורה למנורה, עלה וירד מספסל לספסל עד שהחליש את כל האורות, וחזר שוב על בקשתו: ילדים יקרים לכו לישון, שמירת בריאותינו היתה בראש מעייניו.

"ובקשתם משם את ה' אלוך ומצאתם כי

תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך" (ד, כט)

בבוא היסורים על האדם נדמה לו שאין לו מהם שום תועלת שבאו רק להרע לו, אך באמת המה באים לטובתו כדי שישוב על ידם לה'.

זהו 'ובקשתם משם את ה'', מתוך עצם הצרות תבקש את ה' לדעת תכלית כוונתו, 'ומצאתם' שבאו היסורים לתועלתך 'כי תדרשנו וגו', שעל ידם 'תדרשנו' לה' לשוב אליו בכל לבבך ובכל נפשך.

(כפליים לתושייה)

"ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עין ואבן,

ובקשתם משם את ה' אלוך ומצאתם כי

תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך? (ד, כט)

רבינו האור החיים הקדוש, מחדש חידוש גדול, שלמרות שכתוב בגמרא, שעל עבירות חמורות של עריות או עבודה זרה, אי אפשר להתכפר בתשובה לבד, וצריך גם יסורים ומיתה, כדי לכפר לגמרי, כל זה רק כשעושים תשובה מיראת העונש, אבל כשעושים תשובה מאהבת ה', אין צורך לכלום. כי זה הופך להיות מצוות על ידי התשובה, ועל 'מצוות' אין לתת יסורים.

ובזה מפרש רבינו הקדוש את הפסוקים הנאמרים בפרשת ואתחנן 'ועבדתם שם אלהים מעשה ידי אדם עין ואבן, ובקשתם משם את ה' אלוך, ומצאתם, כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך'. כלומר שאפילו אם עבדתם עבודה זרה, ותחליטו לחזור בתשובה, אז יספיק 'ובקשתם משם את ה' אלוך', דהיינו תשובה בלי יסורים. והטעם לכך 'כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך' שאתה עושה תשובה מאהבה בכל לב ונפש, ולא מיראה. ובספר 'בני יששכר' כתב: 'הרב הגדול מורנו חיד"א זל"ה כתב בשם גדולי הקדמונים, שארבעה חילוקי כפרה שאמרו בגמרא אינם אלא רק למי שחזר בתשובה מיראה, אבל מי שחזר

ליקוטים וסיפורים נפלאים - ואתחנן

כאשר האדם מקיים את מצוותיו יתברך מתוך אהבה אליו, מתוך רצון והשתוקקות שעל ידי מעשיו יהיה נחת רוח לפניו. כאשר ניגשים אנו למצוות ה' יתברך, מתוך הכרה שבכך אנו עושים רצונו ומקיימים דבריו, אנו עושים נחת רוח לפניו יתברך, והוא שמח ומתגאה בנו בפני מלאכיו ואומר: ראו בני זה האיך עושה את רצוני. הרי בוודאי שנחפש תמיד כיצד נוכל לעשות עוד ועוד מצוות. וכמו הן האוהב את אביו, כשאביו יבקש ממנו דבר כל שהוא, הרי יעשה את רצונו בשמחה מרובה, ויוסיף כהנה וכהנה על ציוויו של אביו, והעיקר שאביו יהיה שמח בו. כך גם אנו, כשנתבונן בדברים אלו נעשה המצוות בשמחה בלי שום סרך של כפיה ועול כל שהוא, ואדרבה נוסיף להדר במצוותיו כדי לעשות נחת רוח לפניו.
(אמונה שלמה)

"ושננתם לבניך ודברת בם" (ו, ז)

רש"י: לבניך - אלו התלמידים, שהתלמידים קרויים בנים. לשיבת טלז המעטירה, נכנס אדם הדור. הוא פנה אל ראש הישיבה, הגאון ר' אליעזר גורדון, ואמר: "איש עשיר אני, וכעת הגיע בתי לפרקה. מחפש אני כחתן את הבחור הטוב ביותר בישיבה, ויש באפשרותי לספק לו את כל צרכיו, על מנת שיוכל להמשיך ולהגות בתורה גם לאחר חתונתו. אנא, אמור לי מיהו הבחור הטוב ביותר מבין מאות התלמידים!"
ענה ר' אליעזר במאור פנים: "שמע נא, ידידי, יש לי ארבע מאות תלמידים, וכולם טובים ביותר. אתן לך חדר ומזון למשך כמה ימים, שב באולם וצפה על התלמידים, כך תוכל להיווכח בעצמך מיהו הבחור שאתה חפץ לקחתו כחתן לבתך". וכך היה. האיש השתכן בישיבה לכמה ימים. לאחר שלשה ימים של התבוננות, פנה אל ראש הישיבה. הוא הצביע על הפינה השמאלית, ואמר: "שם בסוף יושב בחור מיוחד בימינו!"

"הו, יש לך טביעת עין טובה!" השיב ר' אליעזר, "אך יש לבחור זה בעיה קטנה..." "מהי הבעיה?" שאל העשיר בחשש, "הבחור הזה הנו בני היחיד!" השיב הרב. "לא נעים, אינני ראוי להשתדך עם ראש הישיבה", אמר האיש. "אם כן, שב עוד כמה ימים, ובחר לך בבחור אחר!" הציע ר' אליעזר.

לאחר שלשה ימים נוספים, שוב פנה האיש אל הרב ואמר לו: "הנה, הפינה הימנית יושב בחור חמד והוגה בתורה". "יפה אמרת!" התפעל ראש הישיבה, "זהו אכן בחור שעדיין לגדולות, אלא שיש לו בעיה מסוימת..." "ומהי הבעיה?" הודאג העשיר. "הו בני היחיד!" ענה ר' אליעזר. התפלא האיש, אך המשיך לתור אחר בחור נוסף.

אך דברי ראש הישיבה חזרו על עצמם גם בפעם השלישית. כעת לא התאפק העשיר, ושאל את ר' אליעזר בפליאה: "הרי בן יחיד הוא אחד במשפחתו, איך יתכן שלראש הישיבה יש שלשה בנים יחידים?"

"לא שלשה בנים יחידים לי", הסביר הרב בחיוך, "יש לי ארבע מאות בנים יחידים, כל אחד מתלמידי אוהב ויקר לי כבן יחיד!"

שלו חלילה, כי ברצונו לעבוד השם יתברך ובאים עליו התנגדות ועכובים בעל כרחו, בכל זה יבין וישכיל כי גם זה רצון השם יתברך לעבדו גם בזה. ודברי תורה אין באין כי אם רק על ידי יסורין חס ושלום, כמבאר בגמרא (ברכות ה.), וכן רבי שמעון בר יוחאי על ידי שנצטער במערה י"ג שנים אחר כך נתעלה יותר ויותר.
(תפארת שלמה)

"ובכל מאודך" (ו, ה)

בכל ממונך (ברכות ט, ה).
הסיפור הבא הוא סיפור שבשלב זה עדיין לא נגלה לעין כל השכר על ההתאמצות והדמים הרבים שהשקיע אותו יהודי. היהודי שעליו נסוב הסיפור שלפנינו גר בארה"ב. בחודש חשון תשע"ה השתוללה סופת שלגים בארה"ב, שלג רב כיסה את כל הרחובות והתנועה ממקום למקום הייתה בלתי אפשרית, אנשים נתקעו בבתיהם זמן רב ואותו יהודי שכח את התפילין בבית הכנסת - המרחק מביתו לבית הכנסת היה קילומטר וחצי, אותו יהודי היה אובד עצות, הוא הביט דרך החלון בעצב וראה את ערמות השלג הנערמות בכבישים. המחשבה שהוא לא יוכל להניח תפילין זעזעה אותו.

הוא התקשר לרב שלו ובקול נשבר סיפר לו שהוא שכח את התפילין בבית הכנסת. הרב חשב וחשב ולבסוף הציע לו לעשות השתדלות: להתקשר לעירייה ולבקש שבעזרת מפלסת שלג יפנו את השלג מביתו לבית הכנסת. הוא עשה כעצת הרב, התקשר לאותו עובד גוי, וכמובן - הגוי אמר לו שהוא יוכל לבצע את העבודה באופן פרטי. הוא ביקש מהיהודי שיתקשר אליו בעוד כמחצית השעה והוא יחזיר לו תשובה.

היהודי היה במתח רב הוא ספר את הדקות ולאחר חצי שעה התקשר לעובד העירייה. העובד שלח לו בפקס תרשים של תוואי הרחובות שבהם הוא יצטרך לעבור עם המפלסת שלג הוא אמר לו שהוא צריך להשקיע עבודה וזמן רב כ-3 שעות עבודה, וביקש על העבודה \$10,000.

היהודי נדהם מהסכום. הוא ניסה להתווכח עם הגוי וניסה להסביר לו שהוא מבצע את העבודה באופן פרטי ושאל למה העלות כל כך יקרה. הגוי אמר זה הסכום שאני רוצה וזה הכל. היהודי ניתק את השיחה והתקשר לרב. הרב שאל אם יש לו את הסכום הנ"ל - היהודי השיב בחיוב. הרב אמר לו תעשה מה שליבך אומר לך...

היהודי חשב על כך ולבסוף אמר לעצמו הרי כתוב ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך אמרו חז"ל בכל מאודך - הכוונה אפילו נוטל את כל ממונך. אותו יהודי התקשר לגוי ואמר שהוא מסכים, הגוי ביצע את העבודה, פינה את השלג מביתו של היהודי ועד לבית הכנסת. הוא שילם על כך \$10,000.

חשבתי לעצמי אנו כל בוקר קמים מניחים תפילין ולא צריכים לשלם על כך מאומה!... וודאי שהקב"ה יחזיר לו בכפל כפליים על הסכום שהוציא ושבשמיים מחשיבים לאותו יהודי כל הנחת תפילין שווה \$10,000.